

Zárójelentés

Kutatócsoportunk arra vállalkozott, hogy állam és társadalom 19. századi magyar viszonyát az új külföldi szakirodalom szempontja szerint értelmezze újra.

A három év alatt minden vállalásunkat maradéktalanul sikerült teljesítenünk, sőt, eredeti vállalásainkat meghaladva publikálásra került egy tanulmánykötet.

A munka során az előre meghatározott ritmust sikerült tartanunk. A pluszban vállalt tanulmánykötet nyomdai munkálatai miatt kértünk két hónap hosszabbítást.

Az első évben elkészült egy 670 tételes bibliográfia. Megjelent számos tanulmány, elhangzott több konferencia-előadás. A kutatócsoport vezetője, Erdődy Gábor és egyik kutatója, Cieger András részt vett és a kutatócsoport témájában tartott előadást az ELTE-BTK Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszéke által szervezett Rendiség és parlamentarizmus konferencián (ELTE-BTK, 2012. 11. 16.) Cieger András Hollandiában (Hága, 2013. 05. 30), Tevesz László a Debreceni Egyetemen (Debrecen, 2013. 05. 10-11.) tartott előadást ugyancsak a kutatás témakörében. Tanszékünk szervezésben került megrendezésre Tevesz László témába vágó disszertációjának műhelyvitája (ELTE-BTK, 2013. 05. 08.).

Az első év tanulságait levonva pontosítottuk kutatási módszereinket és szempontjainkat.

A második évben részeredményeinket egyfelől konferencia-előadásokon és tudományos publikációkban, másfelől szemináriumi foglalkozásokon, illetve egy kétnapos interdiszciplináris konferencia keretében ismertettük meg a szakmai közönséggel és az egyetem hallgatósággal.

A kutatás részeredményeinek beépítésével több előadás hangzott el. Erdődy Gábor Szalay László politikai pályájáról tartott előadást (Budapest, MTA, 2013. 12. 21.) Ifj. Bertényi Iván Eötvös nemzetiségi politikájáról (ELTE-BTK, irodalomtörténeti műhelykonferencia, 2013. 11. 15.), az egységes magyar politikai nemzetről (Magyar Nemzeti Múzeum, 2014. 02. 24.), illetve, angol nyelven, a magyar államhoz lojális magyar politikai elit többnemzetiségű összetételéről (MTA BTK TTI, 2014. 05. 13-14.) tartott előadást. Az Eötvös emlékkonferencián Cieger András az állami apparátus működtetésében komoly szerepet

vállaló miniszterről, Tevesz László a társadalmi autonómiákat nagy becsben tartó politikai gondolkodóról adott elő (MTA BTK TTI, 2013. 09. 24.)

A kutatás fő szempontjait érvényesítve Tevesz László tartott szemináriumot a 2013/2014-es tanév őszi szemeszterében az ELTE BTK történelem szakos BA hallgatói részére (Nemzet, civil társadalom és politikai kultúra Magyarországon, 1790-1867.).

A téma monografikus kifejtésével kapcsolatos elképzeléseinket műhelykonferencián egyeztetjük (ELTE BTK, 2014. 01. 23.).

A kutatócsoport által rendezett kétnapos interdiszciplináris konferencián (ELTE BTK, 2014. 04. 10-11.) a kutatócsoport minden tagja olyan témát adott elő, amely a leendő monográfiánk része lesz. Erdődy Gábor állami modernizáció és rendi önkormányzatiság viszonyát a belga példán mutatta be. Tevesz László nemzeti kultúra és civil társadalom összefüggéseit vizsgálta a reformkori magyar liberálisok gondolkodásában. Cieger András arról beszélt, hogy a dualizmuskori magyar parlament mennyiben tekinthető állami, s mennyiben társadalmi intézménynek. Ifj. Bertényi Iván pedig arról tartott előadást, hogy a dualizmuskori nemzetépítő folyamatban az állami apparátus mellett a társadalmi önszerveződés tényezői is fontos szerepet kaptak.

A konferencia további hozadéka, hogy a meghívott előadók (komoly szakmai presztízzsel bíró történészek, filozófiatörténészek, jogtörténészek) tovább gazdagították a témáról kialakított képünket. Szó volt a dán felvilágosult államról és a francia állam felépítéséről; új nézőpontból ismertük meg a Habsburg államkoncepciót és az önkormányzatiságon nyugvó amerikai modellt; érdekes adalékokat hallhattunk az abszolutista Habsburg kormányzat önkormányzati elképzeléseiről, állam és egyház viszonyának európai mintáiról, Kossuth alkotmányos terveinek külföldi forrásairól és a dualizmuskori magyar közigazgatási reformról.

A kutatás, harmadik, záró évében a költségvetés átcsoportosítását kértük, hogy az imént említett konferencia anyagát tanulmánykötetben publikálhassuk. A szerkesztési feladatok 2015 nyarán fejeződtek be, a kézirat összettel került a nyomdába. Ugyancsak a költségvetés átcsoportosítását kértük Tevesz László doktori eljárásának fedezésére. A disszertáció ugyanis szorosan kapcsolódik a szerző kutatócsoportban elvégzett kutatómunkájához. A disszertáció

2015 tavaszán került leadásra; a pozitív opponensi vélemények megérkeztek, jelenleg a védés megszervezése zajlik.

ifj. Bertényi Iván Olaszországban, Cremonában tartott konferencia-előadást. (2015.03.19-2015.03.24 (Congresso la diplomazia Europa nella prima guerra mondiale. Az előadás címe: Hungary during the July Crisis 1914)

Cieger András belföldön vett részt egy konferencián (Nemzeti identitás és állampolgári lojalitás problémája a dualizmus kori Magyarországon 2014. 11. 04-05.. „A királyhűség jól bevált útján” Rendi és nemzeti kötődések szimbolikus változásai 1867 és 1918 között. c. konferencia. Szervező: SZTE, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tsz.), s tartott egy könyvbemutatót. (2014. november 19. Eger. Pap József: Tanulmányok a dualizmus kori magyar parlamentarizmus történetéből Bp. Akadémiai, 2014.)

Tevesz László a 2014/15-ös év őszi és tavaszi szemeszterében is tartott szemináriumot a kutatás témakörében (Nemzet, civil társadalom és politikai kultúra Magyarországon, 1790-1848.), az első szemináriumhoz képest is új szempontokat beemelve.

Kutatásaink összehangolására 2014 tavaszán tartottunk egy műhelykonferenciát. (2015. május 07. ELTE-BTK).

Hároméves munkánk kutatási eredményeként egy közel 500 oldalas kézirat született (ennek legnagyobb újítást hozó részei az említett tanulmánykötetben és Tevesz László disszertációjában kerültek publikálásra).

Kutatómunkánk során arra az eszmei-intézményi folyamatra összpontosítottunk, hogy a kora újkori abszolutista állam és a rendi-felekezeti autonómiák kölcsönhatásából hogyan bontakozott ki a modern állam és a polgári társadalom fogalmi- és intézményrendszere. Mindezt a nyugati modellek és a honi előzmények számbavételével vizsgáltuk. A nyugati példák azt bizonyítják, hogy a legfejlettebb nyugati államokban is fontos volt rendi alkotmányosság hagyománya a modern civil társadalom kialakulásában. Ami pedig az előzményeket illeti: a kora újkori Magyarországon számos olyan intézmény működött és számos olyan gondolat fogalmazódott meg, amely a modern társadalmi autonómia eszmei-intézményi örökségét adta. A kézirat részint ezeket a nyugati modelleket és honi előzményeket veszi számba; részint azt a folyamatot mutatja be, ahogyan a régi

intézményeket modernné igyekeztek formálni a magyar politikusok. Végkövetkeztetésünk szerint a civil társadalom kialakulásának honi folyamata szervezettebben illeszkedik a nyugati országok fejlődésébe, mint azt korábban feltételeztük; ugyanakkor számos olyan körülmény nehezítette a folyamatot, amely miatt a magyarországi civil társadalom szervezettsége, hatékonysága, önállósága elmarad a mintának tekintett nyugati mércétől.